

Zofia Malec, Beata Sornowska

Ocena poziomu uczestnictwa w kulturze fizycznej przyszłych nauczycieli

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (32-33), 136-140

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ocena poziomu uczestnictwa w kulturze fizycznej przyszłych nauczycieli

Wychowanie do kultury fizycznej dokonuje się w szkole, a jego zadaniem jest przygotowanie młodych ludzi do zdrowego stylu życia. Dlatego śladem starożytnej myśli *verba docent, exempla trahunt*, istotnym zagadnieniem jest osobisty wzór nauczyciela w zakresie aktywności ruchowej, także jego ukształtowana potrzeba ruchu. Z tych powodów poddano ocenie udział w różnych formach ruchu słuchaczy Kolegium Nauczycielskiego w Bytomiu oraz studentów Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego – jako przyszłych nauczycieli.

Głównym zadaniem kultury fizycznej jest wszechstronne rozwijanie i doskonalenie cech somatycznych i motorycznych, dbałość o harmonijny rozwój dzieci i młodzieży i ich zdrowie. Korzyści z ćwiczeń ruchowych to poprawa wydolności fizycznej, stabilizacja optymalnego ciężaru ciała, zachowanie zadowalającej siły mięśni, utrzymanie prawidłowej postawy ciała, właściwa wentylacja płuc, wzrost odporności organizmu, a nawet zapobieganie chorobom cywilizacyjnym.

Edukacja fizyczna na poziomie etapów szkolnych powinna obejmować obszary:

- filozoficzny – związany z ideałem wychowania „w kulturze, dbałości o własne ciało i zdrowie”
- społeczno – kulturowy – preferujący czynności prozdrowotne i kulturowe
- biologiczny – wpływający na rozwój biologiczny
- pedagogiczny – wyposażający w wiadomości i umiejętności niezbędne do funkcjonowania w kulturze fizycznej¹.

Kultura fizyczna według M. Demcła „obejmuje wszystkie wartości, które wiąże się z fizyczną postacią i fizycznym funkcjonowaniem człowieka, zarówno w jego własnym, subiektywnym odczuciu, jak też w obrazie społecznie zobiektywizowanym. Wartości te – najogólniej mówiąc – odnoszą się do zdrowia, budowy i postawy ciała, odporności, wydolności, sprawności i urody. Mają one charakter dynamiczny, kształtujący poglądu i postawy ludzkie, są więc częścią światopoglądu².

¹ M. Bronikowski, *Metodyka wychowania fizycznego w reformowanej szkole*, Poznań, 2005 s. 15.

² M. Demcł, *Szkice o kulturze fizycznej*, Warszawa 1975, s. 12.

Aktywność ruchowa w edukacji szkolnej jest ważnym czynnikiem stymulującym rozwój dzieci i młodzieży, a jej różnorodne formy powinny zapewnić niezbędną dawkę ruchu. Ale jak zainteresować uczniów aktywnością, aby rozbudzić całonocną potrzebę ruchu? Czy współczesna młodzież uczestniczyła w okresie dzieciństwa i kontynuuje np. w okresie studiów, aktywność ruchową? Wybiórczy charakter badań i ich zasięg nie upoważnia do uogólnień i wyciągania jednoznacznych wniosków, jednakże pozwala na ocenę uczestnictwa pewnej populacji w kulturze fizycznej.

Badaniami objęto 120 osób, tj. dwie 60 – osobowe grupy słuchaczy I roku Kółgium Nauczycielskiego w Bytomiu i studentów I roku kierunku Pedagogika Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ankietowani to kobiety w wieku 19 – 23 lata, głównie z województwa śląskiego, w większości absolwentki liceów ogólnokształcących. Na pytanie „czy zgadzasz się z hasłem, że ruch jest potrzebą życiową” – co prawda tylko 4 osoby odpowiedziały przecząco, lecz u pozostałych ta deklaracja nie znalazła potwierdzenia w odpowiedziach na pytanie o sposób spędzania wolnego czasu. W pierwszej kolejności wolny czas przeznaczany jest na spotkania z przyjaciółmi, następnie wymieniana jest aktywność ruchowa na równi z czasem na oglądanie telewizji. W dalszej kolejności znajduje się czytanie książek i inne formy korzystania z wolnego czasu.

W okresie szkolnym nie wszystkie respondentki uczestniczyły w zorganizowanych formach aktywności: 32 osoby zdecydowanie nie uczestniczyły, z pozostałych najwięcej deklaroowało uczestnictwo w pływaniu – 35 osób, tańcu towarzyskim – 28, koszykówce – 12 osób, siatkówce 8, po 3 osoby w jeździe konnej i aerobiku, 2 w narciarstwie.

Aktywność tę uprawiało z częstotliwością 2 – 4 razy w tygodniu 41 osób, jeden raz w tygodniu – 17 osób, kilka razy w miesiącu – 10, zaś 20 osób zaledwie kilka razy w roku. U 60% ankietowanych aktywność miała miejsce w szkole podstawowej, u pozostałych – w szkole średniej.

Na pytanie „kto wpłynął na rozbudzenie zainteresowania i aktywnego korzystania z wolnego czasu” – 31 osób nie udzieliło odpowiedzi, 24 – wskazały na media, 20 podały instruktora, 15 wymieniło znajomych, 13 własną inicjatywę, 10 osób nauczyciela i 7 trenera.

Odpowiedzi na pytanie o stopień opanowania elementów technicznych poszczególnych dyscyplin podczas zajęć szkolnych, zestawiono w tabeli.

Z wyżej wymienionych danych wynika, że w pełnym stopniu badani opanowali pływanie, gimnastykę i siatkówkę, co pozostaje w zgodności z subiektywnym odczuciem badanych. Niewystarczająco zaś opanowano elementy gier w piłkę ręczną i piłkę nożną.

Na pytanie o ocenę współczesnego systemu wychowania fizycznego w skali bardzo dobry, dobry, zadowolający i zły, tylko jedna osoba oceniła za bardzo

Dyscyplina	Stopień opanowania elementów technicznych		
	Pełny	Przeciętny	Niewystarczający
Piłka siatkowa	33	72	15
Piłka koszykowa	22	74	26
Piłka ręczna	10	34	76
Piłka nożna	7	37	76
Gimnastyka	34	66	20
Pływanie	35	52	33
	141	335	246

dobry z uzasadnieniem „jestem wysportowana”. Za dobry uznało 35 respondentek motywując, iż „zajęcia były urozmaicone i ciekawe”, następnie „rozwijaly zainteresowania”, „dobrze przygotowany nauczyciel i ciekawie prowadził, lecz brak indywidualizacji i podejścia do ucznia”, Zadowolająco oceniły zajęcia wychowania fizycznego w szkole 52 osoby, motywując „nauczyciel mało wymagający”, „brak możliwości wyboru dyscyplin”, „monotonne i często przepadały”, „brak wyposażenia w sprzęt”. Źle oceniły 32 respondentki, podając „nuda i brak urozmaicenia”, „zmuszanie do trudnych ćwiczeń”, „za duża swoboda na lekcji”, „zła organizacja”, „brak wyboru ćwiczeń”, „nauczyciel nieprzygotowany”.

Brak aktywności w środowisku rodzinnym wykazało 45 ankietowanych, to znaczy, że nie uprawiano nigdy żadnej dyscypliny sportu. 18 osób wymieniło uprawianie pływanía w domu rodzinnym, tyleż samo jazdę na rowerze, 15 osób, że uprawiano piłkę nożną, 13 siatkową, 7 turystykę pieszą i 4 koszykówkę. Na pytanie „czy w Twojej rodzinie aktualnie uprawia się jakakolwiek aktywność ruchową” – nie odpowiedziało 57 osób, jazdę na rowerze wymieniło 19 respondentek, pływanie – 12, piłkę nożną, siatkówkę i biegi – po 5 osób, spacer y – 4, aerobik – 3, zaś jogę, jeździectwo, narciarstwo po 2 osoby, po jednej osobie karate, taniec towarzyski, lekkoatletykę, łyżwiarstwo.

Aktualnie 26 osób nie uprawia żadnej aktywności rekreacyjnej, najczęściej wymieniając „brak czasu”, „brak potrzeby i zainteresowania”, „brak chęci”, „brak predyspozycji”. Powstałe zaś w największej ilości jazdę na rowerze – 31 osób, aerobik – 14, spacer y – 11, taniec towarzyski – 8, biegi – 7 osób, koszykówka – 6, siatkówka – 5, po 4 osoby joga i tenis ziemny, narciarstwo i pływanie po 2 osoby.

Nikt z ankietowanych nie posiada żadnych uprawnień instruktorskich i trenerskich. Na pytanie „czy w przyszłości chciałabyś uprawiać jakakolwiek formę aktywności – 36 osób stwierdziło, że nie, 84 zadeklarowały chęć ze względu na „lepsze samopoczucie”, „poprawę sylwetki”, „poprawę kondycji”,

„dla przyjemności”, „w celu odreagowania stresu” – najczęściej 2 do 3 razy w tygodniu.

W analizie ankiet nie zauważono widocznych różnic w stanie uczestnictwa w kulturze fizycznej słuchaczy Kolegium Nauczycielskiego i studentów Uniwersytetu. Występujące różnice świadczą jedynie o innym poziomie opanowania technik poszczególnych dyscyplin. Studentki UŚI w pełnym stopniu opanowały w największej liczbie pływanie, zaś słuchaczki Kolegium Nauczycielskiego – piłkę siatkową. W stopniu przeciętnym – studentki Uniwersytetu gimnastykę, a słuchaczki Kolegium – piłkę siatkową. Poziom niewystarczający wskazało najwięcej osób z Uniwersytetu w zakresie piłki ręcznej, zaś z Kolegium – piłki nożnej.

Słuchaczka z Kolegium Nauczycielskiego jako jedyna oceniła bardzo dobre funkcjonowanie systemu wychowania fizycznego, z tejże placówki dwie osoby uprawiają aktualnie wyczynowo piłkę siatkową. Obie grupy respondentek za przyczynę braku uczestnictwa w kulturze uważają brak czasu.

Dla dalszego rozwoju aktywności ruchowej wśród dzieci i młodzieży (w tym studiującej) niezbędne są być może zmiany procesu kształcenia studentów AWF, jednak największe znaczenie zdaje się mieć kształtowanie od najmłodszych lat poczucia potrzeby ruchu. Środowiskami kształtującymi tę potrzebę muszą być zarówno placówki szkolne jak i domy rodzinne. Nie bez znaczenia jest wyposażanie przez gminy placów zabaw w sprawną i bezpieczną infrastrukturę, pozwalającą na różnorodne formy ruchu w środowisku rówieśniczym.

Celem w dokonującej się zmiany w obecnej reformie edukacyjnej w naszym kraju, jest stworzenie takiego modelu edukacji, który będzie odpowiadał potrzebom i aspiracjom współczesnego społeczeństwa¹.

Otwartość na różne propozycje programowe i konstruowanie ciekawych programów, upodmiotowienie ucznia, zwiększenie indywidualizacji w procesie kształtowania udziału w kulturze fizycznej przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego, także skuteczny nauczyciel przedmiotu – to tylko niektóre wyznaczniki zadań współczesnej edukacji.

Bibliografia

- Bielski J., *Metodyka wychowania fizycznego i zdrowotnego*, Kraków 2005.
Bielski J., *Wartość źródłem celów wychowania fizycznego*, „Lider” 2004, nr 9.
Bronikowski M. (red.), *Metodyka wychowania fizycznego w reformowanej szkole*, Poznań 2002.

¹ J. Bielski, *Metodyka wychowania fizycznego i wychowania zdrowotnego*, Kraków 2005, s. 13.

- Demel M., Szkice o kulturze fizycznej, Warszawa 1975.
- Denek K., O nowy kształt edukacji, Warszawa 1998.
- Jonkisz J., Lewandowski M., Wychowanie i kształcenie w reformowanej szkole, Wrocław 2001.
- Stypułkowski C., Wychowanie zdrowotne w nauczaniu przedmiotowym, Kraków 2002.
- Tatańczuk J., Wybrane zagadnienia z metodyki wychowania fizycznego, Zielona Góra 1999.

Summary

The article shows the Silesian University Pedagogy students' attendance at PE classes. And the conducted survey presents the level of preparation and condition needed to do sport activity.